

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ " เศรษฐกิจของชาติจะเจริญก้าวหน้าไปเพียงไหนขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของระบบการศึกษา"^๑ " ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุกสมบูรณ์ และความมั่นคงของประเทศชาติขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในชาตินั้น "^๒ ประเทศใดที่พลเมืองมีระดับการศึกษาสูงย่อมจะส่งผลให้การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และการที่บุคคลจะได้รับการศึกษาสูงนั้นจะต้องผ่านการศึกษาระดับพื้นฐานมาก่อน " การสอนเพื่อปูพื้นฐานในระดับอนุบาลและประถมศึกษาอันว่ามีความสำคัญมาก เพราะการ เจริญเติบโตและการพัฒนาสมองในวัยนี้เป็นพื้นฐานในวัยรุ่นซึ่งต่อเนื่องจนถึงระดับวิทยาลัย "^๓ ดังนั้นการให้การศึกษาที่ดีแก่พลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศจะต้องคำนึงถึง ดังที่ โทมัส^๔ ได้กล่าวไว้ว่า ไม่มีสิ่งใดที่จำเป็นสำหรับประเทศชาติยิ่งไปกว่าการให้การศึกษาที่ดี

^๑ บุญชนะ อัจฉากร, " บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๖ (ตุลาคม, ๒๕๑๔), ๗.

^๒ บุญดิน อัจฉากร, " แนวนโยบายในการผลิตครูในอนาคต," วารสารครูศาสตร์, ๑ (กุมภาพันธ์ - มีนาคม, ๒๕๑๔), ๑๒.

^๓ บุศรินทร์ บัณฑิต, " ความรู้สึกของครูที่มีผลต่อคุณภาพทางการศึกษา," ศูนย์ศึกษา, ๑๗ (กันยายน - ตุลาคม, ๒๕๑๔), ๒๔ - ๓๒.

^๔ Jean Thomas, Teachers for the School of Tomorrow (Paris : UNESCO, 1968), p. 28.

การจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านมา ปรากฏว่า ผลผลิตทางการศึกษาโดยเฉพาะระดับประถมศึกษายังไม่เป็นที่พอใจ นักเรียนจำนวนมากยังมีคุณภาพไม่ดีพอ จากรายงานของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่ามีนักเรียนตกซ้ำชั้นมากมายปีหนึ่งเป็นจำนวนแสนคน เช่น ในปี ๒๕๑๔ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ สอบตกซ้ำชั้นทั่วประเทศรวม ๙๕๐,๘๘๕ คน^๕ นอกจากนั้นนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้ก็มีเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ จำนวนนักเรียนที่อยู่ในสภาพกึ่งกลาง มีถึงร้อยละ ๓๓^๖ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงประสบความล้มเหลวอย่างมาก รัฐบาลคงสูญเสียเงินในการลงทุนไม่น้อย ถ้าคิดเฉพาะเด็กสอบตกซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษาปีละ ๙๕๐,๐๐๐ คน คือเกณฑ์ค่าใช้จ่ายรายหัวที่รัฐต้องลงทุนหัวละ ๒๗๐ บาท รัฐคงสูญเสียเงินถึงประมาณ ๒๐๐ ล้านบาทต่อปี

เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการศึกษาโดยทั่วไปแล้ว จะพบว่าการที่คุณภาพของการประถมศึกษาไม่อยู่ในระดับที่ดีเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ คือ ครู หลักสูตร กิจกรรมของนักเรียน แบบเรียน อุปกรณ์การสอน อาคารเรียน ครุภัณฑ์ การบริหาร และการนิเทศการศึกษา ขมประมาณการศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน สถานะทางเศรษฐกิจของสังคม การเมืองและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสังคม ครุณันว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมหรือบั่นทอนคุณภาพการศึกษา^๗

^๕ กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานประจำปี ๒๕๑๔ (พระนคร : ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔.

^๖ กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมปีที่ ๔ (พระนคร : ๒๕๑๒), หน้า ๓๔.

^๗ บุญชม ไชยโกษี, "การส่งเสริมการศึกษาระหว่างประชากรของครูประถมศึกษา," เอกสารพิเศษฉบับที่ ๒ วิทยาลัยครูมหาสารคาม, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภักดิ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๐

เกรียง เวียมสกุล^๘ สรุปว่า " สาขาที่โรงเรียนประถมศึกษาคุณภาพ นั้น ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งก็คือมาตรฐานของครูประถมศึกษายังไม่ไต่ระดับ หรือยังไม่ได้ มาตรฐานเท่าที่ควรเป็น " การเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นไม่ใช่ของง่าย จะต้องได้รับการฝึกฝน ให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ดังที่ สุภรณ์ ศรีพหล^๙ ได้กล่าวถึงวิชาชีพครูไว้ว่า นอกจากจะมีความรู้ที่ถ่ายทอดผู้อื่นได้แล้ว ยังต้องมีทักษะ (Skills) ต่าง ๆ คือ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และถือเป็นทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ซึ่งได้มาจากการศึกษา ฝึกฝน อบรม ไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง

ธีระ สุมิตร^{๑๐} กล่าวว่า " การจะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้อง อาศัยคุณภาพของครูที่ดำเนินการ เพราะฉะนั้นการฝึกหัดครูจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างใหญ่หลวง ของประเทศเรื่องหนึ่งในการผลิตครูให้มีคุณภาพ สถานศึกษาฝึกหัดครูจะต้องรับเป็นพันธกิจ ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมและปวงชน คณะจารย์ในสถานศึกษาฝึกหัดครูจะต้องเสาะแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะเตรียมครูที่มีสมรรถภาพและช่วยส่งเสริมความสามารถของครูประจำการ"

จรรยา มิอินทร์^{๑๑} เป็นอีกท่านหนึ่งที่ทำให้ความเห็นเกี่ยวกับการฝึกหัดครูว่า " บทบาทและฐานะของครูในปัจจุบันอยู่ในฐานะคำต้อย แต่การที่ครูจะมีบทบาทที่ดีหรือไม่ดี เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครูตรงที่ถ้าเตรียมครูได้ดีก็จะไปแสดงบทบาทที่ดี "

^๘ เกรียง เวียมสกุล, " ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตครู, " ข้อคิดฝึกหัดครู จากการสัมมนา ส.อ. (๒๕๑๗), ๒๒๖.

^๙ สุภรณ์ ศรีพหล, " การผลิตครูชั้นอาชีพ, " วารสารสภาการศึกษา, ๗ (กันยายน, ๒๕๑๕), ๑๐.

^{๑๐} ธีระ สุมิตร, การฝึกหัดครู: ปัญหาและโอกาส (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๔), คำนำ.

^{๑๑} กรมการฝึกหัดครู, การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม, (พระนคร | ๒๕๑๔), หน้า ๓๕.

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในขบวนการศึกษา ถ้าครูมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนดี คุณภาพของการศึกษาก็ย่อมจะดีด้วย และครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครูจะเป็นครูที่มีคุณภาพ ปฏิบัติการสอนหรือทำหน้าที่ครูได้ดีมากน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับสถาบันฝึกหัดครูเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการฝึกหัดครูในประเทศไทยจะได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕ แต่ก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุปกรณการศึกษา ขนประมาณค่าเนื้องาน และการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ ลักษณะปัญหาเช่นนี้ทำให้การผลิตครูไม่ได้มาตรฐานดีพอ อันเป็นผลให้คุณภาพของการศึกษาในสวนรวมต่ำลง^{๑๒} จากการสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานค่านวิชาการ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการฝึกหัดครู^{๑๓} พอจะสรุปได้ว่านักเรียนครูที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้น ยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น

- ๑. ขาดความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่
- ๒. ขาดความมั่นใจในนโยบายการศึกษาของชาติ ซึ่งไม่ทราบทิศทางในการ

ดำเนินการสอนของตน

- ๓. ขาดความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่นการลงเวลา

- ๔. ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ครู เช่น ขาดการสอนซึ่งปรากฏอยู่เสมอ ไม่ว่าจะสำเร็จระดับ ป.กศ.ชั้นสูง หรือปริญญา

^{๑๒} กองวางแผนการศึกษา, สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,

" การพัฒนาการศึกษาการฝึกหัดครู ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔," รายงานการประเมินผล (อัครสำเนา), ๓.

^{๑๓} กรมการฝึกหัดครู, " การบริหารงานค่านวิชาการเพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการฝึกหัดครู," ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ. (๒๕๑๗), ๓๗๙ - ๓๘๒.

๕. ขาดความเข้าใจใน สิ่งที่จะสอน เช่น หลักสูตรระดับที่จะสอน

๖. ขาดทักษะในการสอน อาจมีความจำในทฤษฎีการศึกษา แต่ขาดความเข้าใจ และขาดทักษะที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์

ข้อบกพร่องของการฝึกหัดครูซึ่งแสดงให้เห็นจากผลผลิตคือนักเรียนครูทั้งกล่าวมาแล้ว ทำให้มีความเข้าใจกันว่า คุณภาพของการฝึกหัดครูของประเทศในปัจจุบัณอยู่ในระดับที่ไม่เป็นที่พอใจนัก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กองวางแผนการศึกษา^๕ จึงได้ตระหนักถึงการฝึกหัดครูตลอด เวลาโดยเฉพาะในด้านการเตรียมครู " การฝึกหัดครูมีการเปลี่ยนแปลงและพยายามปรับปรุง ในเรื่องคุณภาพมาหลายครั้งหลายครา มีการแก้ไขหลักสูตรมาเป็นลำดับ มาตรฐานพื้นความรู้ ของผู้ที่จะเป็นครูก็ค่อย ๆ สูงขึ้น ๆ คุณภาพของครูมิได้ขึ้นอยู่กับพื้นความรู้ของผู้ที่จะเข้าเป็นครูแต่ ประการเดียว ยังต้องคำนึงถึงหลักสูตร การฝึกอบรม กระบวนการเรียนการสอนและอื่น ๆ อีก"

เปอนาติมอส^๕ และกอร์ดอน และคณะ^๖ ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการผลิตครูว่าการผลิต ครูนอกจากจะพิจารณาในแง่ปริมาณแล้วต้องคำนึงถึงคุณภาพ การพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรใน สถาบันฝึกหัดครู การพิจารณาให้มีการอบรมครูเก่า นักวางแผนไม่ควรละเลยเป็นอย่างยิ่งเพราะ หลักสูตรการฝึกหัดครูในส่วนของวิทยาลัยครูนั้นใช้หลักสูตรเหมือนกันหมด การปรับปรุงหลักสูตรให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นน้อย นอกจากนั้นหลักสูตรยังมีเนื้อหา

^๕ โอเช เปอนาติมอส, " การวางแผนการศึกษาระยะสั้นระยะยาว," การวางแผนการศึกษา (พระนคร: ๒๕๑๒), หน้า ๔๖.

^๖ S. Gordon, J. Guiton and A. Tantawi, "Thailand Teacher Education," สรุปรายงานการวิจัยของคณะวิจัยชาวต่างประเทศเกี่ยวกับ การฝึกหัดครูในประเทศไทย (พระนคร: วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๑๕), หน้า ๖.

ไม่ตรงกับความมุ่งหมายที่วางไว้ มีวิชาเรียนน้อยไม่ลึกซึ้ง วิชาการศึกษาก็กว้างและมองไม่เห็นภาพชัดเจน ทั้งอาศัยข้อมูลจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ และไม่แน่ใจว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะมีมาตรฐานและคุณค่าทางวิชาชีพทางการศึกษาคือพอ

สุรพันธ์ ยันต์ทอง^{๑๓} ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรในสถาบันฝึกหัดครูซึ่งพอสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรที่ผ่านมามักจะขาดการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับความมุ่งหมาย นอกจากนี้ยังขาดการวางแผนในการใช้หลักสูตรที่รัดกุมเพื่อให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งผู้จัดทำควรจะได้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นให้รอบคอบกว่านี้ พันัส หันนาคินทร์^{๑๔} ได้เน้นถึงการประสานงานร่วมกันในการวางแผนเพื่อจัดหลักสูตรว่า ควรจะได้กำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างสถาบันผลิตครูทั้งหลายเพื่อให้เป็นแนวเดียวกัน

ดร. ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา^{๑๕} ได้กล่าวถึงหลักสูตรการฝึกหัดครูว่า "หลักสูตรฝึกหัดครูทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันนั้นได้รับการวิจารณ์ว่า เพียงแต่กำหนดว่า นิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง กี่หน่วยกิต เมื่อเรียนครบตามความต้องการและผ่านการฝึกสอนแล้วก็ยอมรับกันว่า นิสิตนักศึกษานั้นสามารถออกไปทำการสอนได้ การจัดหลักสูตรแบบนี้มีใครระบุให้แน่ชัดลงไปว่าจะต้องการให้นิสิตนักศึกษามีสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง "

^{๑๓} สุรพันธ์ ยันต์ทอง, "ความคิดเห็นบางประการ เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบางประเภทในวิทยาลัยครู," วารสารทางวิชาการของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ส่วนหลวง, ๔ (กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๑๔), ๒.

^{๑๔} พันัส หันนาคินทร์, ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู (พิษณุโลก : วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก, ๒๕๑๑), หน้า ๘.

^{๑๕} ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา, "แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู," วารสารวิชาการ มศว. ปทุมวัน, ๒ (๒๕๑๔), ๑๓.

สภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องและผิดพลาดในการผลิตครู ทำให้ส่งผลกระทบต่อจนถึงคุณภาพทางการศึกษา ยิ่งกว่านั้นครูประถมศึกษาของประเทศไทยซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ จบจากสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ กัน แต่ละสถาบันต่างมีปรัชญาและจุดมุ่งหมายไม่เหมือนกัน จึงมีพื้นฐาน ประสบการณ์ และคุณลักษณะแตกต่างกัน รวมทั้งความเข้าใจและทักษะในการทำการสอนต่างกัน อาจก่อให้เกิดปัญหาในโรงเรียนได้ เพราะยังไม่มีข้อกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของงานให้แน่นอนชัดเจน และครูก็คิดว่าสิ่งที่ปฏิบัติกันเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเพียงพอ สิ่งที่กล่าวมาแล้วอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานครูไม่ใคร่มาตรฐาน และทำให้คุณภาพของการศึกษาประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ยังมีเอกสารและผลงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีไว้เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการวิเคราะห์และกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย

เมื่อประมวลปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตครูจะเห็นได้ว่า ปัญหาในการผลิตครูนั้นเป็นปัญหาที่ยุ่ยากและซับซ้อน อย่างไรก็ตามวิชาชีพครูก็เหมือนกับวิชาชีพอื่น ๆ คือผู้ประกอบอาชีพจะมีการศึกษา ซึ่งอาจจะแบ่งเป็น ๒ ภาค ภาคแรกเป็นการศึกษาก่อนทำงานในวิชาชีพนั้น เรียกว่า การศึกษาก่อนประจำการ ภาคสอง เป็นการศึกษาเมื่อทำงานแล้ว มีกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเป็นปัจจัยให้บุคคลเกิดความรู้ ความชำนาญ ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมใหม่ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น กิจกรรมดังกล่าวนับเป็นการศึกษาระหว่างประจำการ ปัจจุบันนี้มีนักการศึกษาให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาระหว่างประจำการมากขึ้น โดยยอมรับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ และมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการศึกษาก่อนประจำการ

วิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อส่งเสริมวิชาการของครูนั้นมีหลายประการ เช่น การให้การศึกษาต่ออย่างมีระเบียบแบบแผนตลอดปีหรือเฉพาะระหว่างปิดภาค การอบรม การสาธิต การสอน การสังเกตการสอน การประชุมสัมมนา การทดลองและการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาหนึ่งปัญหาใดโดยเฉพาะ ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นกระบวนการซึ่งทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ^{๒๐}

^{๒๐} บุญธรรม ไชยโกณี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

จากปัญหาและข้อคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะทำให้ การศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้นได้แก่ ครูที่มีคุณภาพ ครูจะที่มีคุณภาพก็เนื่องมา จากการฝึกฝนอบรมเป็นอย่างดีภายใต้หลักสูตรอันเหมาะสม มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษาอย่างแน่นอนชัดเจน และได้รับการ ส่งเสริมการศึกษาระหว่างประจำการอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และองค์การ UNICEF จึงได้เล็งเห็นความ สำคัญของการกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาชั้น โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่ม ดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๑๘ โดยดำเนินการในชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ ของภาคที่ ๑ ^{๒๑} เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้เขียนได้ทำงานเกี่ยวกับการประถมศึกษา มีความสนใจและต้องการที่จะศึกษา เกี่ยวกับเรื่องนี้จึงได้รวมเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการดังกล่าว และวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วน หนึ่งซึ่งอยู่ในชั้นที่ ๓ ของภาคที่ ๑ ^{๒๒} คือการพัฒนาแบบจำลองโปรแกรม ๑ เพื่อปรับปรุง การศึกษาสำหรับครูประจำการและนักเรียนฝึกหัดครูในสถาบันฝึกหัดครูประถมศึกษา ซึ่ง การดำเนินการวิจัยขั้นนี้มีนิสิตปริญญาโทแผนกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย จำนวน ๕ คน เป็นคณะผู้ช่วยวิจัย

^{๒๑} แผนกวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการวิจัยโครงการที่ (๕) (๑), " ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการ สอนระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการฝึกหัดครูและอบรมครู ระดับประถมศึกษา," (อัครสำเนา), หน้า ๓.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อตรวจสอบขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ในแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับหลักสูตรการฝึกหัดครู
๒. เพื่อสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูประจำการเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมครู
๓. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูประจำการก่อนและหลังการอบรม

สมมติฐานในการวิจัย

๑. แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา จะมีบางส่วนที่แตกต่างไปจากหลักสูตรการฝึกหัดครู
๒. ครูประจำการจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการอบรมเสริมสมรรถภาพทางวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากร คือ อาจารย์ผู้สอนสังกัดวิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา แห่งละ ๑๕ คน และครูประจำการซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนโครงการฝึกสอนและโครงการบริการการศึกษาของวิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี จำนวน ๖๔ คน แต่ละคนมีวุฒิทางครูระดับ ป.กศ.สูง หรือปริญญาตรี.

๒. การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู และสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูของครูประจำการ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยใช้แบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครูและแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอตกลงเบื้องต้น

๑. คำตอบในแบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู และแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูถือว่าเป็นคำตอบตามสภาพที่เป็นจริงทุกประการ

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู และแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครู เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เพราะสร้างขึ้นโดยยึดหลักแบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการวิจัยของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. การวิจัยครั้งนี้ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๒ ชุด ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องวุฒิ เพศ และระดับชั้นที่ทำการสอน

ความจำกัดในการวิจัย

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นแบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครูกับแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูที่สร้างขึ้นอาจครอบคลุมขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาไม่ครบถ้วน

๒. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีวุฒิ และเวลารับราชการต่างกันอาจตอบแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูจากประสบการณ์ที่ตนได้รับมากกว่าคำนึงถึงข้อเท็จจริง

คำจำกัดความ

ครูประจำการ หมายถึง ผู้ที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดที่มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ หรือประถมศึกษาปีที่ ๑-๓

ความมั่นใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้ที่แน่ใจว่าจะสามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ด้วยความตนเอง

การปฏิบัติงานครู หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในโครงการฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่วิทยาลัยครูส่งนักศึกษาออกไปฝึกสอน

โรงเรียนในโครงการบริหารการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่วิทยาลัยครูคัดเลือกไว้ เพื่อดำเนินการทดลองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา ตามโครงการบริการการศึกษาของกรมการฝึกหัดครู

ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ปริมาณหน้าที่และมาตรฐาน ซึ่งใช้เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของครู แบ่งเป็น ๔ หมวด คือ หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญและความรู้วิชาการ) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทัศนคติของครู และหมวด ง. หน้าที่และงานของครู

แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา หมายถึง แบบที่คณะผู้วิจัยโครงการวิจัยขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เป็นผู้สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นแนวทางให้สถาบันผลิตครูพิจารณาประกอบการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู เพื่อให้มีสมรรถภาพตามขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา
๒. เป็นแนวทางให้สถาบันผลิตครูปรับปรุงการฝึกอบรมครูประจำการในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ